

СТАНОВИЩЕ
ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА АТАНАСКА ЧОЛАКОВА
„ПЪТЯТ НА ШОПЕНХАУЕР ОТ ОСНОВАВАНЕ НА
ПОЗНАНИЕТО КЪМ МЕТАФИЗИРАНЕ НА ВОЛЯТА“
ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН
„ДОКТОР“ в професионално направление 2.3. ФИЛОСОФИЯ
от проф. дфн Нина Димитрова

Атанаска Чолакова е магистър по философия в Югозападния университет, а от 2012 г. е редовен докторант към катедра „Философия“ във Философския факултет там, т.е. представената дисертация е завършена в рамките на отпускания тригодишен срок. Това толкова рядко се среща напоследък, че няма как да не направи отлично впечатление – и то е първото от множество последващи, мотивирани от качествата на дисертационния труд. Той е с общ обем от 230 страници, структуриран е в увод, четири глави и заключение; списъкът на цитираната литература обхваща (освен съчиненията на Шопенхауер на български, руски, немски и английски език) 220 заглавия, от които 147 – на латиница. На членството ù в научни и образователни организации, на участието ù в международни и национални научни форуми (дори само по време на тригодишния дисертационен срок) би могъл да завиди всеки докторант. Броят на публикациите на Атанаска Чолакова – и свързаните тематично с дисертацията, и тези с различна проблематика, също предизвиква възхищение. Мога да продължа с изреждане на получените от нея награди, с участието ù в проекти, със съставителската ù дейност, но в рамките на едно становище представянето на този род данни трябва да е ограничено.

Целта на дисертационния труд е да осмисли, реконструира и предложи ново тълкование на Шопенхауеровата философия. Изпълнението е успешно, на високо теоретично ниво. Трудът е овладяно и компетентно написан, с ясно изразена собствена позиция. Нейното присъствие е особено доловимо в

лансирането на различен херменевтичен подход към Шопенхауеровата философия, в интрепретацията на същността на последната като своеобразна *граница* в европейската философия, във визията за нея като *преброд* от рационализма към ирационализма. Коментарната литература е ползвана избирателно и критично; непременно следва да се отбележи присъствието и на български изследователи в даденото тематично поле – става дума не само за най-новото поколение, но и за учени като Иван Георгов, както и, изненадващо – за „американец“ Радослав Цанов. Не може да не се отбележи и научната добросъвестност и компетентност, с която авторката подхожда към уточняването на понятийния апарат у Шопенхауер, съпоставяйки преводи от различни езици. Дисертацията не само преосмисля философията на Шопенхауер, но и реконструира нейните значими проекции както във философски, така и в различен – общохуманитарен или литературно-художествен – план, съставяйки по този начин една цялостна картина на *констелацията Шопенхауер*. Изследователският обхват е „разтеглен“ в множество посоки, във всяка от които е вещно анализирана поредната Шопенхауерова проекция. Казано в шеговит план, изглежда да липсва единствено романът на Ървин Ялом, описващ влиянието на Шопенхауер върху съвременната психотерапия.

Казаното дотук очертава общото ми мнение за работата на Атанаска Чолакова. Ще маркирам по-конкретно и тези моменти от труда, които според мен са важни за цялостната му положителна оценка.

Задълбочен и прецизен е анализът на претенциите на немския философ за полагането на нов познавателен метод, радикално друг в сравнение с предходните. Няма да коментирам на свой ред известните положения от Шопенхауер за ролята на представата и на закона за достатъчното основание; те са добре осветлени от дисертантката, но това, което си заслужава изрично да се отбележи, е представянето на рецепцията на този закон във философията на шотландското Просвещение (към което Атанаска Чолакова има специален интерес, както четем в нейната автобиографична справка), особено у автори като Томас Рид и Томас Браун, твърде слабо познати в България.

Следвайки логиката на Шопенхауеровата мисъл, приключила с репрезентативното теоретикопознавателно обосноваване, Атанаска Чолакова се насочва към предприетото от философа метафизирание на волята в качеството ѝ на нещото само по себе си, като непознаваемото условие на всяко съществуващо.

Най-важен е приносът на Чолакова в тази част от дисертационния труд, съдържаща размишленията върху *антипесимистичния нихилизъм* на Шопенхауер. Авторката обсъжда разпространените схващания за песимистично-нихилистичния характер на неговата философия, като намира противоречие в тях, състоящо се в приравняването, отъждествяването на *песимизъм* и *нихилизъм*. Предложението е нихилизмът да се разглежда не като следствие на песимизма, а като негова антитеза. Заслужават респект авторските разсъждения върху *Нищото* като крайния продукт от Шопенхауеровия опит за ирационална метафизика; опит, преценен като неуспешен. Изводът е категоричен: систематичното обосноваване на една ирационална метафизика завършва с пълната ѝ нихилизация.

Както бе посочено по-рано, впечатляващ е обхватът на контекстуалния анализ, проведен от Атанаска Чолакова. Тук бих искала да изтъкна (сред разнообразието от въздействия на Шопенхауеровата ирационална метафизика на волята) по-специално страниците, посветени на философския песимизъм у Филип Майнлендер, с основание посочени и от авторката като един от приносните моменти в дисертацията.

Доколкото в подобен отзив обикновено се коментира и езикът, на който е написан предлаганият за обсъждане труд, то с удоволствие отбелязвам логичността и яснотата на изложението. Забележката ми е следната: би могло прекомерната употреба на термини като *експликация*, *релация*, *интенция* и пр. (безспорен първенец е *експликация*) да бъде разредена със синоними. Така стилът би бил в по-голяма степен съответен на този на избрания *обект*.

Няколко думи и за автореферата – той е изготвен грижливо и според изискванията, като точно представя дисертацията. Формулираните пет приносни момента, фигуриращи в справката, са реалистични в претенциите си.

В заключение: смятам, че предложената дисертация върху *пътя на Шопенхауер* е не само лично постижение, но е постижение и за научния ръководител, както и за факултета като цяло. Затова убедено предлагам научното жури да присъди на Атанаска Георгиева Чолакова образователната и научна степен *доктор* в професионално направление 2.3. *Философия*.

19. 01. 2015

Подпис: